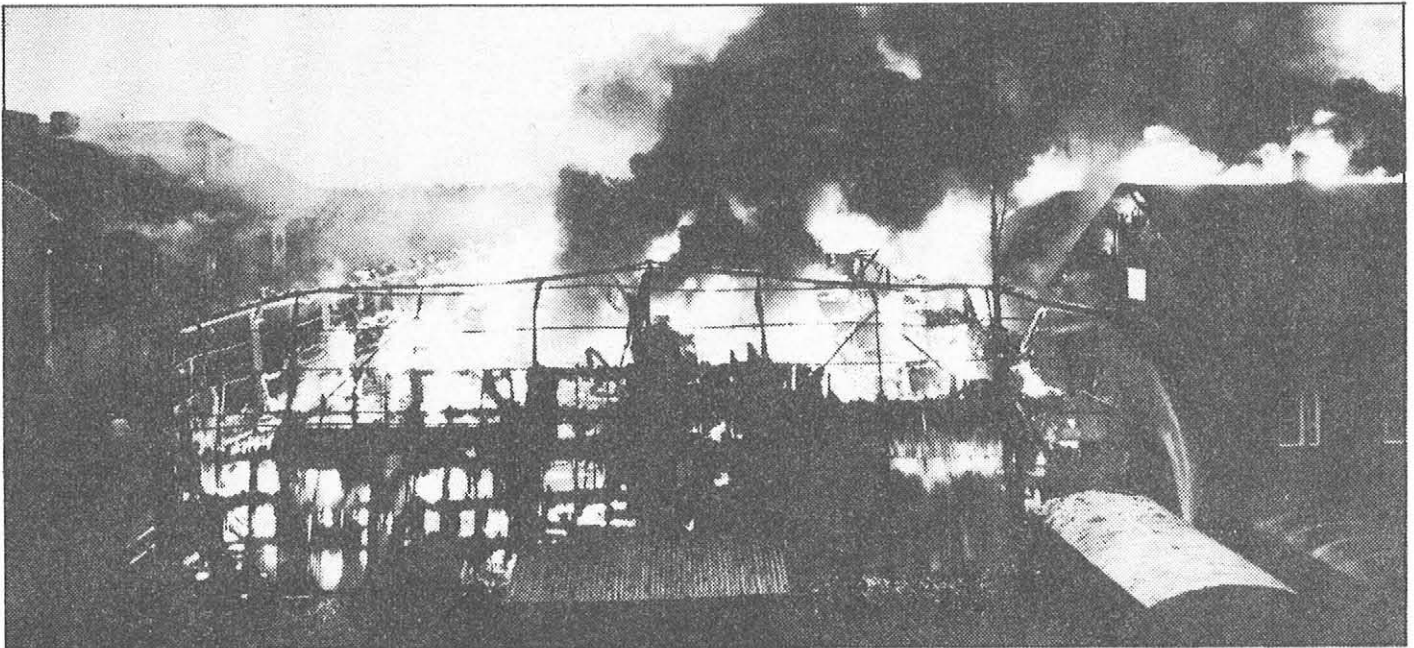

Räjähdysuhkasoitot edelsivät puuvillavaraston oudon nopeaa syttymistä Porissa

614.841.45

Kuva on otettu palon alkuvaiheissa. Oikealla oleva rakennus (talo 1) on juuri syttynyt ja paloi lähes kokonaan. Vasemmalla oleva rakennus (talo 4) pystyttiin pelastamaan. Kuva: Altti Helinkö

■ Porissa sattui 11. 9. 1975 tulipalo, joka sai lehdistössä aikaan poikkeuksellisen suuret otsikot vuoden suurimpiin nousseen markkamääräisen palovahingon sekä arvellun syttymissyynsä vuoksi.

■ Paloa on varsin vankoin perustein epäilty tuhopoltoksi, eikä keskusrikospoliisin suorittamien perusteellisten tutkimusten mukaan tätä mahdollisuutta ole voitu sulkea poiskaan. Tätä kirjoitettaessa (11. 11. 1975) syttymissyyn on vielä selvittämättä.

■ Tuhopolton mahdollisuutta tukevat ennen paloa, sen sammutuksen aikana ja palon jälkeen tapahtuneet nimettömät puhelinsoitot, joissa "yleismaailmalliseen" tapaan varoitettiin pian tapahtuvista pommiräjähdyksistä ym.

■ Koska tämantapaisten ilmiöiden tulo myös suomalaiseen "sammutuskuvaan" näyttää tosiasialta (vert. Vaasassa sattunut pommiuhka, *Palontorjunta* 1975:6-7), lienee selostus tulipalosta ja etenkin sen om. taustatekijöistä paikallaan.

Varsinaisesta tulipalosta

Palolaitoksen hälytyskeskus sai klo 18.40 paloilmoituksen Oy Finlayson Ab Porin Puuvillatehtaalta. Ilmoitus tulipalosta tuli tehtaan porttivahdin välityksellä, ja kohteeksi ilmoitettiin tehtaan puuvillavarasto.

Lähtö oli tavanomainen, joskin samanaikaisten sairaankuljetusten vuoksi miesvahvuus oli vain 1 + 1 + 8. Palonautot olivat paikalla noin 4-5 min. kulluttua, ja tällöin puuvillavarastona toiminut suuri peltihalli palomestari *Urho Hannulan* mukaan "huokaili" vahvassa palokaasulatauksessa. Samalla hetkellä liekit tunkeutuivat räystäiden alta läpi alumiinipeltiseinän, ja Hannula määräsi välittömästi hälytyskeskuksen tekemään suurpalohälytyksen. Suurpalohälytys annettiin klo 18.45. Olin sattumalta hälytyskeskuksessa Hannulan antaessa määräyksensä ja saatoin omin silmin ikkunasta todeta palon saaneen jo tällöin valtavat mittasuhteet.

Saapuessani ensimmäisenä vapaa-voimaisena paikalle n. klo 18.53 oli piirroksessa kaksiosaisena näkyvä peltihalli lähes kauttaaltaan liekkimerenä. Sammutustehtävä oli selväpiirteinen, ahtaasti rakennettujen naapurirakennusten suojeleminen. Peltihallista vajaan kolmen metrin päässä ollut asuinrakennus (talo 1) syttyi muutaman minuutin kuluessa, eikä sen irtaimistokaan saatu pelastetuksi. Yhteenrakennettujen raakapuuvillavarastojen sisältämyksessä ollut asuinrakennus (talo 2) oli niin voimakkaan säteilykuummuuden alaisena, että siitä luovuttiin heti sen jälkeen, kun oli saatu ovet murretuksi auki ja varmuus ihmisten pelastumisesta. Tämä rakennus syttyi samoihin aikoihin kun ensimmäiset apuvaimat saapuivat paikalle.

Kilpajuoksussa tulen kanssa onnistuttiin tästä eteenpäin niin, ettei useampia rakennuksia jouduttu uhraamaan. Pahimmin olivat uhattuina tuulen alla ollut terveysasema (talo 3) ja kolmi-kerroksinen puinen varastorakennus (talo 4). Viimeksi mainitun rakennuk-

sen ullakko syttyi useaan otteeseen.

Peltihallin kanssa yhteenrakennettu kivirakenteinen puuvillavarasto (talo 5) oli jaettu palomuureilla neljään osastoon. Pahimmin uhattuna ollut osasto (os. 1) saatiin varjelluksi syttymiseltä rakennusten välisen palo-oven monituntisella jäädytyksellä. Seuraava osasto (os. 2) oli varastoitu aivan täyteen ilman keskikäytävää, eikä palon leviämistä kyseiseen osastoon voitu millään keinolla estää. Syttyminenkin voitiin todeta vasta monituntisen rai-vauksen jälkeen, sillä myös oven ulkopuolella oli röykkiöittäin puuvillapaa-jeja. Tiiviin betonikaton alla riehunut palo saatiin talttumaan vasta kattoon hakattujen savunpoistoaukkojen avulla. Palokunnan osalta sammutustyö päättyi vasta n. kahden vuorokauden kuluttua, mutta tehtaan oman väen osalta vasta n. kolmen viikon kuluttua.

Joitakin sammutustyöhön liittyviä lukuja:

- miehiä 130
- palokuntia 4
- paloautoja 10
- paloposteja 7
- sammutussuihkuja 26
- letkuja 137 (2740 m)
- moottoriruiskuja 3

Palovahingot olivat julkisuudessa esiintyneiden tietojen mukaan yhteensä n. 12 miljoonaa markkaan.

Tuholpolton mahdollisuudesta

Tuholpolton mahdollisuutta tukevat seuraavat tosiasiat:

Tehtaan porttivahti sai samana aamuna klo 9.35 puhelinsoiton, jolloin hänelle ilmoitettiin, että ”Puuvilla lentää ilmaan tänään”. Puhelu katkaistiin välittömästi. Klo 11.25 tuli uusi puhelu, ja äänestä päätellen sama henkilö ilmoitti porttivahdille, että ”kuusi tuntia ja räjähtää”. Taas puhelu katkaistiin heti.

Porttivahti ilmoitti puheluista tehtaan johdolle, mutta niiden johdosta ei ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin. Puheluja pidettiin ilmeisesti pilailumielessä tai mielenhäiriössä tehtyinä. Joka tapauksessa soitoista keskusteltiin yleisesti koko päivän ajan työnteikijäin keskuudessa. Esimerkiksi palokunnalle tai poliisille ei kerrottu asiasta. Tämänkaltaisia puhelinsoittoja ei ollut tehtaalla esiintynyt aikaisemmin. Tulipalo havaittiin runsaan seitsemän tunnin kuluttua viimeisestä puhelinsoitosta, eli vain noin tuntia myöhemmin em. soitossa ilmoitetusta ajankohdasta.

Palon voimakkuus oli palokunnan aikaisempiin kokemuksiin nähden poikkeuksellinen. Puuvillatehtaalla on vuosikymmenien aikana käyty tulipalon vuoksi useita kertoja vuodessa. Pölyräjähdyksiä tai -humahduksia lukuunot-

tamatta puuvillapaa- lit ovat aina pala- neet vain kytemällä — savuten kiusalli- sesti. Raskaat puuvillapaa- lit (n. 200 kg) ovat vasta ulos tuotaessa leimahta- neet pinnoiltaan ilmiliekkeihin ja täl- löin sammuneet helposti vesisuihkulla. Sen sijaan paa- lien sisälle pureutuneet pesäkkeet ovat olleet erittäin hankalia kaivaa esiin ja sammuttaa.

Palon poikkeuksellinen kiivaus selitysi täysin ”luonnollisesti”, mikäli voitaisiin osoittaa jonkun auttaneen pa- lon syttymistä ja leviämistä jollakin so- pivalla tavalla. Mutta mitään ulkopuo- liseen syttymissyhyyn viittavaa ei ole löydetty pahoin palaneista raunioista. Eräs varsin selvä sähköjohdon oikosul- ku on löydetty, mutta sekin voi yhtä hyvin olla palon seuraus kuin syy. Toisaalta on todettava, ettei varsinaista räjähdystä ole kenenkään toimesta ha- vaittu.

Lisää räjähdysuhkasoittoja

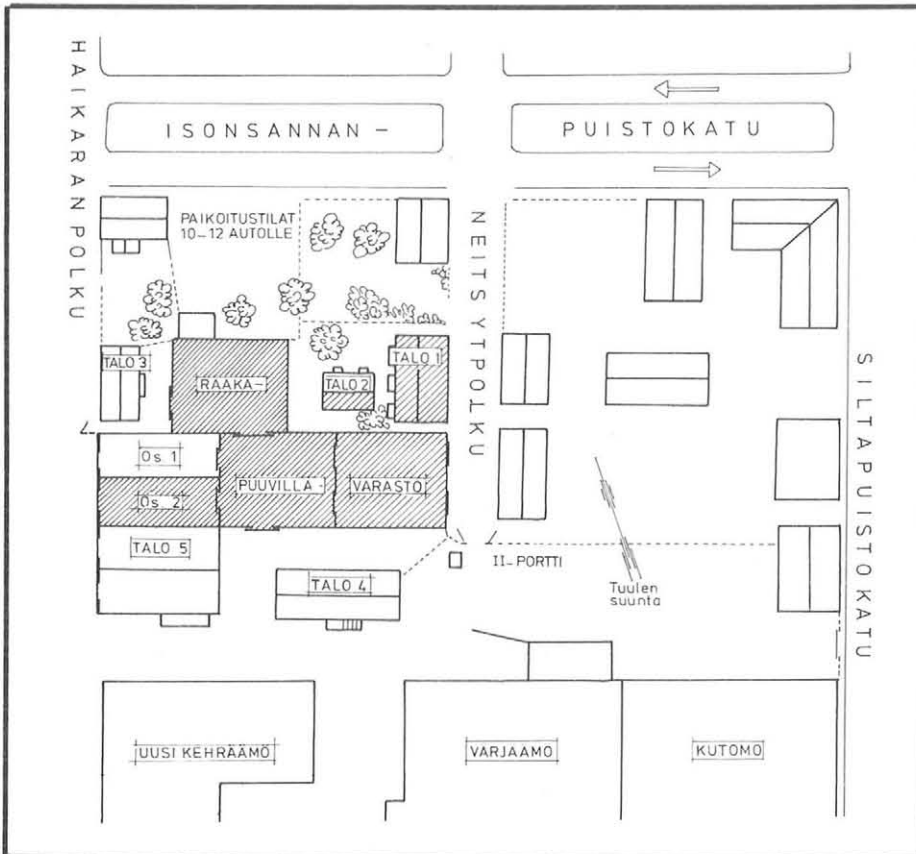
Sammutustöiden ollessa vielä lähes kii- vaimmillaan kerrottiin tehtaan johdon taholta, että erään tehtaan työnjohta- jan saaman puhelinsoiton mukaan uusi räjähdys oli odotettavissa klo 21.00. Palokunta varautui tähän siirtämällä paloasemalla olevan paloauton ja sai- rasauton miehistöineen tehtaan portille valmiusasemiin. Lisäksi sammutusmie- hille kerrottiin uudesta uhasta ja val- mistauduttiin parin paloauton nopeaan irrottamiseen.

Tehtaan tuotantolinjat pysäytettiin hieman ennen klo 21.00, ja poliisin ja tehtaan henkilökunnan toimesta tehos- tettiin vartiointia. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut, ja tuotantolinjat käynnis- tettiin n. klo 21.30.

Tulipalo ja etenkin sen mahdollisen syttymissyyn saama julkisuus radiossa, televisiossa ja lehdistössä saivat aikaan melkoisen ryöpyn uusia puhelinsoitto- ja, joista valtaosa tuli kyseiselle teh- taalle. Kahden viikon kuluessa rekiste- röitiin kaikkiin 15 puheluun, joissa joko uhattiin uusilla räjähdyksillä tai ”tun- nustettiin” edellinen. Keskusrikospoliis- sin toimesta osa puheluista onnistuttiin jäljittämään ja todettiin poikien ai- kaansaannoksiksi.

Eräässä puheluista (16. 9. 1975) il- moitettiin muutaman tunnin kuluttua tapahtuvasta räjähdyksestä ja se sisälsi muutenkin siinä määrin yhtäläisyyksiä tulipalopäivän soittojen kanssa, että poliisin toivomuksesta palokunta oli kaikessa hiljaisuudessa paikalla parin tunnin ajan.

Todettakoon vielä lopuksi, että osa puheluista — mm. tulipalopäivän puhe- lut — tuli ilmeisesti tehtaan sisäisistä puhelimesta. □

Palaneet rakennukset vinoviivoitettu. Suuremman peltihallin mitat olivat 57 m x 22 m.